

Väggskivor

Miljöanpassad offentlig upphandling – Produktblad

Miljöanpassad offentlig upphandling är ett frivilligt instrument. Detta produktblad ger en sammanfattning av de kriterier för miljöanpassad offentlig upphandling som tagits fram av produktgruppen för väggskivor. I bakgrundsrapporten finns alla detaljer om varför dessa kriterier har valts och hänvisningar för mer information. Inköpsrekommendationerna bygger på två uppsättningar av kriterier:

- **Kärnkriterier** är de som är lämpliga att användas av alla upphandlande myndigheter i medlemsstaterna och tar upp viktiga miljöeffekter för den aktuella produkten. De är framtagna för att användas med minsta möjliga ytterligare verifiering eller merkostnad.
- **Övergripande kriterier** är till för de upphandlare som vill köpa de bästa produkterna på marknaden. Dessa kriterier kan kräva ytterligare verifiering eller en viss merkostnad jämfört med andra produkter med samma funktion.

Inom ramen för kärnkriterierna och de övergripande kriterierna följer vägledningen de olika stegen i en offentlig upphandling och förklarar hur man bäst integrerar miljökritier i varje steg:

- **Område.** Det innebär anbudets titel, dvs. en kort beskrivning av den produkt, det arbete eller den tjänst som ska upphandlas.
- **Tekniska specifikationer.** Ger en tydlig, noggrann och fullständig beskrivning av det krav och den standard som varorna, arbetena eller tjänsterna ska uppfylla. Beskrivning av de lägsta tekniska specifikationer som alla anbud måste uppfylla. Fastställer särskilda miljökritier, inklusive begränsningar och nivåer som måste respekteras för vissa produkter.
- **Urvalskriterier.** Dessa bygger på anbudsgivarnas kapacitet/förmåga att genomföra kontraktet. Hjälper till att hitta lämpliga leverantörer, till exempel för att garantera att det finns rätt utbildad personal eller relevanta miljöstrategier och miljöförfaranden.
- **Tilldelningskriterier.** Tilldelningskriterierna är den grund som den upphandlande myndigheten ska jämföra anbud utifrån och basera sitt val på. Tilldelningskriterier är inte kriterier för godkännande/avslag, vilket innebär att anbud som inte uppfyller kriterierna fortfarande kan komma i fråga för det slutliga beslutet, beroende på deras ranking för de övriga kriterierna.
- **Särskilda kontraktsvillkor.** Här definieras de villkor som måste uppfyllas när kontraktet genomförs, till exempel hur varorna eller tjänsterna ska levereras, inklusive information eller anvisningar om produkterna som ska tillhandahållas av leverantören.

Det bör noteras att entreprenören är bunden av gällande lagstiftning.

Om det anges att kriterierna kan verifieras med hjälp av andra lämpliga bevis, kan detta vara en teknisk beskrivning från tillverkaren, en testrapport från ett erkänt organ eller annat relevant bevis. Den upphandlande myndigheten måste bedöma från fall till fall, ur ett tekniskt/rättsligt perspektiv, om beviset kan anses godtagbart.

1. Definition och omfattning

I kriterierna för miljöanpassad offentlig upphandling definieras väggskivor som skivor som är avsedda att placeras lodrätt eller snett (t.ex. i snedtak) i en byggnad, där själva skivan inte är bärande och ytan inte är den slutliga ytan man ser i byggnaden, den ska alltså putsas, målas, tapetseras osv.

Fokus ligger på två olika materialtyper för väggskivor, eftersom dessa material utgör nästan hela marknaden för väggskivor. Det handlar om gipsskivor och träbaserade skivor. De båda materialen har behandlats som separata enheter, för även om användningen av dem överlappar så är materialet helt olika och likaså de standarder de måste uppfylla.

Det finns flera miljömärkningar och standarder för väggskivor och liknande. Vissa omfattar både gipsskivor och träbaserade skivor, som den nordiska Svanen (för byggskivor) och den australiska *Good Environmental Choice*, medan andra bara täcker ett av materialen, som den tyska Blå ängeln (*Der Blaue Engel*) för träkompositsskivor, den kanadensiska miljömärkningen för gipsskivor eller den japanska miljömärkningen för träbaserade skivor.

De flesta väggskivor omfattas av byggproduktdirektivet, och byggprodukter som omfattas av direktivet måste vara CE-märkta. CE-märkningen åtföljs av särskild teknisk information om produkternas särskilda egenskaper.

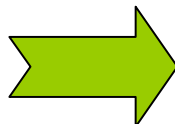
2. Viktiga miljöeffekter

De viktigaste miljöeffekterna för väggskivor bygger på den energi som går åt vid tillverkningen, de naturresurser som går åt till följd av tillverkningen, och avfallseffekter när produkterna inte används längre samt det avfall som uppstår under installationen.

Det område där det finns störst möjlighet att påverka är minimering och återvinning av avfall och omdirigering från soptippar. Därför ligger fokus hos många av specifikationerna på denna aspekt.

Dessutom påverkar utsläpp av bindemedel från träskivor under användningstiden, dvs. när skivorna är installerade, inomhusmiljön i en byggnad, även om själva utsläppen inte anses som en miljöeffekt.

Effekter	Upphandlingsstrategi
<ul style="list-style-type: none">• Material som används för att tillverka väggskivorna – resursförbrukning.• Material och ämnen som används under produktionen och därmed släpps ut vid användning.• Den energi som används under olika steg av tillverkningen av väggskivorna.• Avfallet när väggskivorna och deras spill ska bortskaffas i slutet av livscykeln.	<ul style="list-style-type: none">• Främja god materialhantering (undvika skador på och slöseri med material).• Uppmuntra inköp av gipsskivor med syntetisk gips och återvunnen gips.• Minska användningen av vissa kemiska komponenter.• Minimera energiförbrukningen under tillverkningen där så är möjligt.• Främja användning av miljömässigt hållbara material.• Uppmuntra inköp av träbaserade skivor med hållbart producerat trämaterial.• Främja återvinning av bygg- och rivningsavfall.

Observera att effekternas ordningsföljd inte nödvändigtvis avspeglar hur viktiga de är.

3. Kriterier för miljöanpassad offentlig upphandling av väggskivor av gips

3.1. Kärnkriterier

OMRÅDE
Inköp av miljömässigt hållbara väggskivor
TEKNISKA SPECIFIKATIONER
<p>1. Det papper som används vid tillverkningen av gipsskivor måste vara av:</p> <ol style="list-style-type: none">100 % återvunnet trä/papper, och/ellerpapper gjort av trä, träfiber eller träpartiklar som kommer från lagligt avverkat skog. <p>Verifiering a: Dokumentation som styrker att papperet eller träet är 100 % återvunnet, dvs. enligt ett nationellt eller EU-godkänt certifieringssystem.</p> <p>Verifiering b: Det lagliga ursprunget för virkes-/träfiber kan bevisas genom ett spårbarhetssystem. Dessa frivilliga system kan certifieras av en tredje part, ofta som en del av ISO 9000 och/eller ISO 14000 eller Emas.</p> <p>Spårbarhetscertifikat för virkes-/träfiber certifierade enligt FSC^[2], PEFC^[3] eller andra likvärdiga bevis accepteras också som bevis på överensstämmelse. Om virkes-/träfiberna kommer från ett land som har undertecknat ett frivilligt partnerskapsavtal med EU kan Flegtlicensen användas som laglighetsbevis^[4]. Andra bevis som accepteras är ett relevant och giltigt Cites-certifikat eller likvärdigt och verifierbart bevis som tillämpning av ett system för "tillbörlig aktsamhet". För icke-certifierat, nytt material ska anbudsgivarna ange slag (arter), mängder och ursprung för virkes-/träfiberna, tillsammans med en deklaration om deras laglighet. Virkes-/träfiberna ska kunna spåras genom hela produktionskedjan från skog till produkt.</p>
<p>2. Minst 2 % av det ingående gipset måste komma från återvunna gipsskivor (viktprocent, baserat på årsgenomsnittet, ej inbegripet gips från avsvavling av rökgaser). Där det är möjligt med högre procentsatser ska dessa väljas i första hand.</p> <p>Verifiering: Lämpligt bevis måste ges på att detta kriterium är uppfyllt. Till exempel dokument över kvalitetskontroll eller produktion.</p>

²⁾ FSC (Forest Stewardship Council): <http://www.fsc.org/en>

³⁾ PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification): <http://www.pefc.org/internet/html>

⁴⁾ Handlingsplanen Flegt (skogslagstiftningens efterlevnad, styrelseformer och handel) antogs av EU 2003. Handlingsplanen innehåller ett åtgärdsprogram för att hantera den olagliga avverkningen i utvecklingsländer. I planen beskrivs ett licenssystem för timmer för att garantera att importerade träprodukter är lagliga. En förutsättning för licensiering är att frivilliga partnerskapsavtal undertecknas mellan de timmerproducerande länderna och EU. Trävaruprodukter som har producerats lagligt i avtalsländer licensieras för laglig produktion. Mer information finns på: <http://ec.europa.eu/environment/forests/flegt.htm>

TILLDELNINGSKRITERIER

Ytterligare poäng tilldelas:

1. i förhållande till ökad andel återvunnet gips i de inköpta gipsskivorna.

Verifiering: Lämpligt bevis måste ges på att detta kriterium är uppfyllt. Till exempel genom dokumentation som ger bevis för återvunnet material.

2. Papper som används vid tillverkningen av gipsskivor är gjort av trä, träfiber eller träpartiklar som kommer från skogar som har verifierats vara hållbart skötta, så att de principer och åtgärder som syftar till att garantera hållbart skogsbruk efterlevs, på villkor att dessa kriterier är relevanta för produkten.

I Europa ska dessa principer och åtgärder som lägst motsvara dem i de alleuropeiska riktlinjerna på operativ nivå för hållbart skogsbruk enligt överenskommelsen vid ministerkonferensen om skydd av skogarna i Europa (Lissabon, 2–4 juni 1998). Utanför Europa ska de överensstämja med de principer som slogs fast vid FN:s konferens om miljö och utveckling (Unced) i Rio de Janeiro (juni 1992) och, i tillämpliga fall, med de kriterier och riktlinjer för hållbart skogsbruk som antagits inom ramen för internationella och regionala initiativ (Internationella organisationen för tropiskt timmer (ITTO), Montrealprocessen, Tarapotoprocessen, Unep-FAO:s *Dry-Zone Africa Initiative*).

Verifiering: Godtagbart bevis på hållbar virkesavverkning kan ges genom ett spårbarhetssystem. Dessa frivilliga system kan certifieras av en tredje part, ofta som en del av ISO 9000 och/eller ISO 14000 eller Emas. Spårbarhetscertifikat för virkes-/träfiber certifierade enligt FSC, PEFC eller andra likvärdiga bevis accepteras också som bevis på överensstämmelse.

SÄRSKILDA KONTRAKTSVILLKOR

1. Det måste finnas information om täckmaterial för väggskivor, till exempel färgtyper, som inte hindrar återvinning eller omdirigering av gipsskivor i slutet av livscykeln.

Verifiering: Produkter med en relevant miljömärkning typ 1 som uppfyller de föreskrivna kriterierna anses överensstämja. Andra lämpliga bevis kan också accepteras.

2. Lämplig och godtagbar användarinformation som beskriver hantering, installation, ytbehandlingsmedel, metoder för återvinning eller bortskaffning ska tillhandahållas med produkten, på förpackningen eller på etiketter.

Verifiering: Överensstämmelse med dessa krav ska bevisas genom exempel på etiketter, förpackning och information vid försäljningsstället. Andra lämpliga bevis kan också accepteras.

3. Anbudsgivaren måste visa att den entreprenör som installerar väggskivorna tillämpar effektiva strategier och metoder för att ta hand om avfallet från installationen, t.ex. spill, skadade skivor, m.m. på ett hållbart sätt, t.ex. genom återanvändning, återvinning eller omdirigering från soptippar där det går genom ett lämpligt insamlingsystem.

Verifiering: Tänkbara bevis är Emas- och ISO 14001-certifikat eller likvärdiga certifikat utfärdade av organ som uppfyller gemenskapens bestämmelser eller relevanta europeiska eller internationella standarder om certifiering som bygger på miljöförvaltningsstandarder. Andra lämpliga bevis kan också accepteras.

Övergripande kriterier för miljöanpassad offentlig upphandling av väggskivor av gips

OMRÅDE

Inköp av miljömässigt hållbara väggskivor

TEKNISKA SPECIFIKATIONER

1. Det papper som används vid tillverkningen av gipsskivor måste vara av:
 - a. 100 % återvunnet trä/papper, och/eller
 - b. papper gjort av trä, träfiber eller träpartiklar som kommer från lagligt avvertrade skogar.

Verifiering a: Dokumentation som styrker att papperet eller träet är 100 % återvunnet, dvs. enligt ett nationellt eller EU-godkänt certifieringssystem.

Verifiering b: Det lagliga ursprunget för virkes-/träfiber kan bevisas genom ett spårbarhetssystem. Dessa frivilliga system kan certifieras av en tredje part, ofta som en del av ISO 9000 och/eller ISO 14000 eller Emas.

Spårbarhetscertifikat för virkes-/träfiber certifierade enligt FSC^[2], PEFC^[3] eller andra likvärdiga bevis accepteras också som bevis på överensstämmelse. Om virkes-/träfiberna kommer från ett land som har undertecknat ett frivilligt partnerskapsavtal med EU kan Flegtlicensen användas som laglighetsbevis^[4]. Andra bevis som accepteras är ett relevant och giltigt Cites-certifikat eller likvärdigt och verifierbart bevis som tillämpning av ett system för "tillbörlig aktsamhet". För icke-certifierat, nytt material ska anbudsgivarna ange slag (arter), mängder och ursprung för virkes-/träfiberna, tillsammans med en deklARATION om deras laglighet. Virkes-/träfiberna ska kunna spåras genom hela produktionskedjan från skog till produkt.

2. Minst 5 % av det ingående gipset måste komma från återvunna gipsskivor (viktprocent, baserat på årsgenomsnittet, ej inbegripet gips från avsvavling av rökgaser). Där det är möjligt med högre procentsatser ska dessa väljas i första hand.

Verifiering: Lämpligt bevis måste ges på att detta kriterium är uppfyllt. Till exempel dokument över kvalitetskontroll eller produktion.

3. Om skivorna innehåller material som kan vara radioaktivt (t.ex. från slaggprodukter, aska från koleldning, fosfatgips) måste det visas att gammaindex (my) eller aktivitetsindex (I1) är lägre än 1.

Radioaktiva ämnen i skivmaterialet uttrycks som gammaindex/aktivitetsindex enligt formeln:

$$CK/3000 + CRa/300 + CTh/200 < 1,0$$

Radiumindex får inte överstiga: $CRa/100 = 1,0$

I ovanstående formel står CK, CRa och CTh för koncentrationen av kalium-40, radium-226 respektive torium-232, uttryckt i becquerel per kilogram material (Bq/kg). 1 % kalium motsvarar 310 Bq/kg kalium-40, 1 ppm uran motsvarar 12,3 Bq/kg radium-

²⁾ FSC (Forest Stewardship Council): <http://www.fsc.org/en>

³⁾ PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification): <http://www.pefc.org/internet/html>

⁴⁾ Handlingsplanen Flegt (skogslagstiftningens efterlevnad, styrelseformer och handel) antogs av EU 2003. Handlingsplanen innehåller ett åtgärdsprogram för att hantera den olagliga avverkningen i utvecklingsländer. I planen beskrivs ett licenssystem för timmer för att garantera att importerade träprodukter är lagliga. En förutsättning för licensiering är att frivilliga partnerskapsavtal undertecknas mellan de timmerproducerande länderna och EU. Trävaruprodukter som har producerats lagligt i avtalsländer licensieras för laglig produktion. Mer information finns på: <http://ec.europa.eu/environment/forests/flegt.htm>

226 och 1 ppm torium motsvarar 4,0 Bq/kg torium-232.

Verifiering: Anbudsgivaren måste tillhandahålla lämpligt bevis på att detta kriterium är uppfyllt. Till exempel en testrapport från ett oberoende laboratorium eller annat lämpligt bevis kan också godtas.

4. Gipsskivor får inte, som slutprodukt, innehålla någon kemisk produkt som klassificeras som:

- cancerframkallande (R40, R45, R49)
- mutagen (R46, R68)
- skadlig eller giftig för reproduktionssystemet (R60, R61, R62, R63)
- giftig (R23, R24, R25, R26, R27, R28).

I förordning (EG) nr 1272/2008 om ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 anges följande H-fraser som rör ovannämnda R-fraser. Slutprodukten får inte under normala användningsförhållanden avge eller läcka några ämnen eller preparat som klassificeras enligt de H-fraser som anges nedan:

- cancerframkallande (cancerframkallande 1A, 1B och 2: H350, H350i, H351)
- mutagena och orsakar ärftlig genetisk skada (mutagena 1B och 2: H340 och H341)
- skadliga för reproduktionssystemet (reproduktion 1A, 1B och 2: H360F, H360D, H361f, H361d, H360FD, H361fd, H360Fd och H360Df)
- giftiga (akut giftiga 1, 2 och 3: H330, H331, H311, H301, H310, H300, farliga för vattenmiljön 2: H412)

Verifiering: Produkter med en relevant miljömärkning typ 1 som uppfyller de föreskrivna kriterierna anses överensstämna. Annat lämpligt bevis kan också godtas, till exempel en testrapport från ett oberoende laboratorium eller materialens säkerhetsdatablad.

5. Gipsskivor får inte impregneras, märkas, ytbeläggas eller behandlas på annat sätt som kan hindra återvinning och/eller kompostering i Europa.

Verifiering: Anbudsgivaren måste tillhandahålla lämpligt bevis på att detta kriterium är uppfyllt. Till exempel relevanta provningsintyg och informationsblad eller annat lämpligt bevis kan också godtas.

TILLDELNINGSKRITERIER

Ytterligare poäng tilldelas:

1. i förhållande till ökad andel återvunnet, kasserat gips i de inköpta gipsskivorna.

ELLER

i förhållande till ökad andel återvunnet, kasserat gips i de inköpta gipsskivorna omdirigerat från tillverkarnas produktåtertagningssystem till komposteringsanläggning eller användning vid cementtillverkning eller motsvarande omdirigeringsmetod.

Verifiering: Lämpligt bevis måste ges på att detta kriterium är uppfyllt. Till exempel genom dokumentation som ger bevis för återvunnet material.

2. Papper som används vid tillverkningen av gipsskivor är gjort av trä, träfiber eller träpartiklar som kommer från skogar som har verifierats vara hållbart skötta, så att de principer och åtgärder som syftar till att garantera hållbart skogsbruk efterlevs, på villkor att dessa kriterier är relevanta för produkten.

I Europa ska dessa principer och åtgärder som lägst motsvara dem i de alleuropeiska riktlinjerna på operativ nivå för hållbart skogsbruk enligt överenskommelsen vid ministerkonferensen om skydd av skogarna i Europa (Lissabon, 2–4 juni 1998). Utanför Europa ska de överensstämja med de principer som slogs fast vid FN:s konferens om miljö och utveckling (Unced) i Rio de Janeiro (juni 1992) och, i tillämpliga fall, med de kriterier och riktlinjer för hållbart skogsbruk som antagits inom ramen för internationella och regionala initiativ (Internationella organisationen för tropiskt timmer (ITTO), Montrealprocessen, Tarapotoprocessen, Unep-FAO:s *Dry-Zone Africa Initiative*).

Verifiering: Godtagbart bevis på hållbar virkesavverkning kan ges genom ett spårbarhetssystem. Dessa frivilliga system kan certifieras av en tredje part, ofta som en del av ISO 9000 och/eller ISO 14000 eller Emas. Spårbarhetscertifikat för virkes-/träfiber certifierade enligt FSC, PEFC eller andra likvärdiga bevis accepteras också som bevis på överensstämmelse.

SÄRSKILDA KONTRAKTSVILLKOR

1. Det måste finnas information om täckmaterial för väggskivor, till exempel färgtyper, som inte hindrar återvinning eller omdirigering av gipsskivor i slutet av livscykeln.

Verifiering: Produkter med en relevant miljömärkning typ 1 som uppfyller de föreskrivna kriterierna anses överensstämma. Andra lämpliga bevis kan också accepteras.

2. Lämplig och godtagbar användarinformation som beskriver hantering, installation, ytbehandlingsmedel, metoder för återvinning eller bortskaffning ska tillhandahållas med produkten, på förpackningen eller på etiketter.

Verifiering: Överensstämmelse med dessa krav ska bevisas genom exempel på etiketter, förpackning och information vid försäljningsstället. Andra lämpliga bevis kan också accepteras.

3. Anbudsgivaren måste visa att den entreprenör som installerar väggskivorna tillämpar effektiva strategier och metoder för att ta hand om avfallet från installationen, t.ex. spill, skadade skivor m.m. på ett hållbart sätt, t.ex. genom återanvändning, återvinning eller omdirigering från soptippar där det går genom ett lämpligt insamlingssystem.

Verifiering: Tänkbara bevis är Emas- och ISO 14001-certifikat eller likvärdiga certifikat utfärdade av organ som uppfyller gemenskapens bestämmelser eller relevanta europeiska eller internationella standarder om certifiering som bygger på miljöförvaltningsstandarder. Andra lämpliga bevis kan också accepteras.

3.2. Förklarande anmärkningar

Den upphandlande myndigheten ska beakta de lokala förhållandena och bedöma om det kan krävas specialskivor, till exempel skivor med högre fuktbeständighet.

Tillverkningen av gipsskivor måste uppfylla europeiska, nationella och regionala föreskrifter och standarder för utsläpp till luft, särskilt av stoft och svaveldioxid, och utsläpp till vatten, t.ex. av uppslammade fasta substanser och när det gäller kemisk syreförbrukning.

Den upphandlande myndigheten kan vilja lägga till särskilda kontraktsvillkor för att garantera att andelen kasserade gipsskivor (i form av spill och skivor som skadats på grund av väderlek, dåliga lagringsförhållanden osv.) hålls på ett minimum.

Tilldelningskriterier

De upphandlande myndigheterna ska i meddelande om upphandling och upphandlingsdokument ange hur många ytterligare poäng som tilldelas varje tilldelningskriterium. Miljötilldelningskriterier ska sammanlagt utgöra minst 10–15 % av hela poängsumman.

Förpackningar:

I artikel 3 i direktiv 94/62/EG av den 20 december 1994 om förpackningar och förpackningsavfall definieras förpackningar på följande sätt:

alla produkter som framställs av material av något slag och som används för att innehålla, skydda, hantera, leverera och presentera varor, från råmaterial till slutlig produkt och från producent till användare och konsument. Även engångsartiklar som används i samma syfte skall betraktas som förpackningar.

Hur viktigt det är att ta hänsyn till en produkts förpackning ur miljösynpunkt beror på flera faktorer, däribland produktens livslängd och förpackningsmaterialet. För en kortlivad produkt är det troligt att förpackningen är viktigare än för en långlivad produkt. Förpackningen tenderar också att ha mindre betydelse i livscykeltermen för en energikrävande produkt.

Om den upphandlande myndigheten ser förpackningar som en viktig fråga kan de vilja ha information från potentiella leverantörer som bekräftar att de har tagit miljöhänsyn vid valet av förpackningar och att leverantören överensstämmer med den upphandlande myndighetens strategier.

4. Kriterier för miljöanpassad offentlig upphandling av träbaserade väggskivor

4.1. Kärnkriterier

OMRÅDE
Inköp av miljömässigt hållbara väggskivor

TEKNISKA SPECIFIKATIONER
<p>1. Nytt trämaterial som används ska vara av lagligt ursprung.</p> <p>Verifiering: Det lagliga ursprunget för virkes-/träfiber kan bevisas genom ett spårbarhetssystem. Dessa frivilliga system kan certifieras av en tredje part, ofta som en del av ISO 9000 och/eller ISO 14000 eller Emas.</p> <p>Spårbarhetscertifikat för virkes-/träfiber certifierade enligt FSC^[2], PEFC^[3] eller andra likvärdiga bevis accepteras också som bevis på överensstämmelse. Om virkes-/träfiberna kommer från ett land som har undertecknat ett frivilligt partnerskapsavtal med EU kan Flegtlicensen användas som laglighetsbevis^[4]. Andra bevis som accepteras är ett relevant och giltigt Cites-certifikat eller likvärdigt och verifierbart</p>

²⁾ FSC (Forest Stewardship Council): <http://www.fsc.org/en>

³⁾ PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification): <http://www.pefc.org/internet/html>

⁴⁾ Handlingsplanen Flegt (skogslagstiftningens efterlevnad, styrelseformer och handel) antogs av EU 2003. Handlingsplanen innehåller ett åtgärdsprogram för att hantera den olagliga avverkningen i utvecklingsländer. I planen beskrivs ett licenssystem för timmer för att garantera att importerade träprodukter är lagliga. En förutsättning för licensiering är att frivilliga partnerskapsavtal undertecknas mellan de timmerproducerande länderna och EU. Trävaruprodukter som har producerats lagligt i avtalsländer licensieras för laglig produktion. Mer information finns på: <http://ec.europa.eu/environment/forests/flegt.htm>

bevis som tillämpning av ett system för "tillbörlig aktsamhet". För icke-certifierat, nytt material ska anbudsgivarna ange slag (arter), mängder och ursprung för virkes-/träfiberna, tillsammans med en deklaration om deras laglighet. Virkes-/träfiberna ska kunna spåras genom hela produktionskedjan från skog till produkt.

2. Träskivor med bindemedel som innehåller formaldehyd får inte överskrida utsläppsgränsen i E1-standarden för formaldehyd enligt EN13986, dvs. 0,13 mg/m³ luft (eller 0,1 ppm). Detta gäller även ytbelagda skivor och ytbehandling.¹

Verifiering: Anbudsgivaren måste tillhandahålla lämpligt bevis på att detta kriterium är uppfyllt. Till exempel en testrapport från ett oberoende laboratorium eller annat lämpligt bevis kan också godtas.

TILLDELNINGSKRITERIER

Ytterligare poäng tilldelas för:

1. Andelen (%) virke som är återvunnet eller återanvänt. Ju högre denna procentsats är desto högre poäng tilldelas.

Verifiering: Anbudsgivarna måste lämna en undertecknad försäkran som anger vilken nivå i detta kriterium som produkterna uppnår. Andra lämpliga bevis kan också accepteras.

2. Slutprodukten av trä, träfiber eller träpartiklar som kommer från skogar som har verifierats vara hållbart skötta, så att de principer och åtgärder som syftar till att garantera hållbart skogsbruk efterlevs, på villkor att dessa kriterier är relevanta för produkten.

I Europa ska dessa principer och åtgärder som lägst motsvara dem i de alleuropeiska riktlinjerna på operativ nivå för hållbart skogsbruk enligt överenskommelsen vid ministerkonferensen om skydd av skogarna i Europa (Lissabon, 2–4 juni 1998). Utanför Europa ska de överensstamma med de principer som slogs fast vid FN:s konferens om miljö och utveckling (Unced) i Rio de Janeiro (juni 1992) och, i tillämpliga fall, med de kriterier och riktlinjer för hållbart skogsbruk som antagits inom ramen för internationella och regionala initiativ (Internationella organisationen för tropiskt timmer (ITTO), Montrealprocessen, Tarapotoprocessen, Unep-FAO:s *Dry-Zone Africa Initiative*).

Verifiering: Godtagbart bevis på hållbar virkesavverkning kan ges genom ett spårbarhetssystem. Dessa frivilliga system kan certifieras av en tredje part, ofta som en del av ISO 9000 och/eller ISO 14000 eller Emas. Spårbarhetscertifikat för virkes-/träfiber certifierade enligt FSC, PEFC eller andra likvärdiga bevis accepteras också som bevis på överensstämmelse.

SÄRSKILDA KONTRAKTSVILLKOR

1. Det måste finnas information om täckmaterial för väggsivor, till exempel färgtyper, som inte hindrar återvinning eller omdirigering av träbaserade väggsivor i slutet av livscykeln.

¹ Standarden EN13986 gäller CE-märkning av träbaserade skivprodukter för byggarbeten. Testkraven för formaldehyd klass E1 förtecknas i bilaga B till standarden. För klass E1 föreskrivs högst 8 mg formaldehyd per 100 g ugnstorkad skiva för obelagda spånskivor, OSB-spånskivor och MDF-skivor enligt testmetod EN 120. Vidare föreskrivs att utsläppen av formaldehyd får vara högst 3,5 mg/m³h för alla övriga typer av skivprodukter som omfattas av testmetod EN 717-2.

<p>Verifiering: Produkter med en relevant miljömärkning typ 1 som uppfyller de föreskrivna kriterierna anses överensstämma. Andra lämpliga bevis kan också accepteras.</p>
<p>2. Lämplig och godtagbar användarinformation som beskriver hantering, installation, ytbehandlingsmedel, metoder för återvinning eller bortskaffning ska tillhandahållas med produkten, på förpackningen eller på etiketter.</p> <p>Verifiering: Överensstämmelse med dessa krav ska bevisas genom exempel på etiketter, förpackning och information vid försäljningsstället. Andra lämpliga bevis kan också accepteras.</p>
<p>3. Anbudsgivaren måste visa att den entreprenör som installerar väggskivorna tillämpar effektiva strategier och metoder för att ta hand om avfallet från installationen på ett hållbart sätt, t.ex. genom återvinning eller omdirigering från soptippar där så är möjligt.</p> <p>Verifiering: Tänkbara bevis är Emas- och ISO 14001-certifikat eller likvärdiga certifikat utfärdade av organ som uppfyller gemenskapens bestämmelser eller relevanta europeiska eller internationella standarder om certifiering som bygger på miljöförvaltningsstandarder. Andra lämpliga bevis kan också accepteras.</p>

4.2. Övergripande kriterier

OMRÅDE
Inköp av miljömässigt hållbara väggskivor

TEKNISKA SPECIFIKATIONER
<p>1. Nytt trämaterial som används ska vara av lagligt ursprung.</p> <p>Verifiering: Det lagliga ursprunget för virkes-/träfiber kan bevisas genom ett spårbarhetssystem. Dessa frivilliga system kan certifieras av en tredje part, ofta som en del av ISO 9000 och/eller ISO 14000 eller Emas.</p> <p>Spårbarhetscertifikat för virkes-/träfiber certifierade enligt FSC^[2], PEFC^[3] eller andra likvärdiga bevis accepteras också som bevis på överensstämmelse. Om virkes-/träfiberna kommer från ett land som har undertecknat ett frivilligt partnerskapsavtal med EU kan Flegtlicensen användas som laglighetsbevis^[4]. Andra bevis som accepteras är ett relevant och giltigt Cites-certifikat eller likvärdigt och verifierbart bevis som tillämpning av ett system för "tillbörlig aktsamhet". För icke-certifierat, nytt material ska anbudsgivarna ange slag (arter), mängder och ursprung för virkes-/träfiberna, tillsammans med en deklARATION om deras laglighet. Virkes-/träfiberna ska</p>

²⁾ FSC (Forest Stewardship Council): <http://www.fsc.org/en>

³⁾ PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification): <http://www.pefc.org/internet/html>

⁴⁾ Handlingsplanen Flegt (skogslagstiftningens efterlevnad, styrelseformer och handel) antogs av EU 2003. Handlingsplanen innehåller ett åtgärdsprogram för att hantera den olagliga avverkningen i utvecklingsländer. I planen beskrivs ett licenssystem för timmer för att garantera att importerade träprodukter är lagliga. En förutsättning för licensiering är att frivilliga partnerskapsavtal undertecknas mellan de timmerproducerande länderna och EU. Trävaruprodukter som har producerats lagligt i avtalsländer licensieras för laglig produktion. Mer information finns på: <http://ec.europa.eu/environment/forests/flegt.htm>

<p>kunna spåras genom hela produktionskedjan från skog till produkt.</p>
<p>2. Träskivor med bindemedel som innehåller formaldehyd ska vara bättre än E1-standarderna för formaldehyd enligt EN13986. Detta gäller även ytbelagda skivor och ytbehandling.</p> <p>Verifiering: Anbudsgivaren måste tillhandahålla lämpligt bevis på att detta kriterium är uppfyllt. Till exempel en testrapport från ett oberoende laboratorium eller annat lämpligt bevis kan också godtas.</p>
<p>3. Halten av fri formaldehyd i lim för plywoodskivor eller laminerade träskivor får inte överstiga 0,5 viktprocent.</p> <p>Verifiering: Produkter med en relevant miljömärkning typ 1 som uppfyller de föreskrivna kriterierna anses överensstämna. Annat lämpligt bevis kan också godtas, till exempel en testrapport från ett oberoende laboratorium.</p>
<p>4. Kompositträskivor med bindemedel som innehåller fenol får inte ge upphov till en högre fenolhalt än 14 µg/m³ i testrummet.</p> <p>Verifiering: Produkter med en relevant miljömärkning typ 1 som uppfyller de föreskrivna kriterierna anses överensstämna. Annat lämpligt bevis kan också godtas, till exempel en testrapport från ett oberoende laboratorium.</p>
<p>5. Kompositträskivor som innehåller PMDI-baserade bindemedel (polymeriskt metylendifenyl-diisocyanat) får inte avge mer än 1 µg/m³ (mätbart) MDI-monomer.</p> <p>Verifiering: Produkter med en relevant miljömärkning typ 1 som uppfyller de föreskrivna kriterierna anses överensstämna. Annat lämpligt bevis kan också godtas, till exempel en testrapport från ett oberoende laboratorium.</p>
<p>6. Slutprodukten får inte innehålla någon kemisk produkt klassificerad som:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cancerframkallande (R40, R45, R49) • mutagen (R46, R68) • skadlig eller giftig för reproduktionssystemet (R60, R61, R62, R63) • giftig (R23, R24, R25, R26, R27, R28). <p>I förordning (EG) nr 1272/2008 om ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 anges följande H-fraser som rör ovan nämnda R-fraser. Slutprodukten för försäljning får inte under normala användningsförhållanden avge eller läcka några ämnen eller preparat som klassificeras enligt de H-fraser som anges nedan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cancerframkallande (cancerframkallande 1A, 1B och 2: H350, H350i, H351) • mutagena och orsakar ärftlig genetisk skada (mutagena 1B och 2: H340 och H341) • skadliga för reproduktionssystemet (reproduktion 1A, 1B och 2: H360F, H360D, H361f, H361d, H360FD, H361fd, H360Fd och H360Df) • giftiga (akut giftiga 1, 2 och 3: H330, H331, H311, H301, H310, H300, farliga för vattenmiljön 2: H412) <p>Halten formaldehyd får inte överstiga E1-standarderna för formaldehyd enligt EN13986, dvs. 0,065 mg/m³ luft (eller 0,05 ppm). Skivor som innehåller PMDI får inte avge mer än 1 µg/m³ (mätbart) MDI-monomer.</p> <p>Verifiering: Produkter med en relevant miljömärkning typ 1 som uppfyller de föreskrivna kriterierna anses överensstämna. Annat lämpligt bevis kan också godtas,</p>

till exempel en testrapport från ett oberoende laboratorium eller materialens säkerhetsdatablad.

TILLDELNINGSKRITERIER

Ytterligare poäng tilldelas för:

1. Andelen (%) virke som är återvunnet eller återanvänt. Ju högre denna procentsats är desto högre poäng tilldelas.

Verifiering: Anbudsgivarna måste lämna en undertecknad försäkran som anger vilken nivå i detta kriterium som deras produkter uppnår. Andra lämpliga bevis kan också accepteras.

2. Slutprodukten av trä, träfiber eller träpartiklar som kommer från skogar som har verifierats vara hållbart skötta, så att de principer och åtgärder som syftar till att garantera hållbart skogsbruk efterlevs, på villkor att dessa kriterier är relevanta för produkten.

I Europa ska dessa principer och åtgärder som lägst motsvara dem i de alleuropeiska riktlinjerna på operativ nivå för hållbart skogsbruk enligt överenskommelsen vid ministerkonferensen om skydd av skogarna i Europa (Lissabon, 2–4 juni 1998). Utanför Europa ska de överensstämja med de principer som slogs fast vid FN:s konferens om miljö och utveckling (Unced) i Rio de Janeiro (juni 1992) och, i tillämpliga fall, med de kriterier och riktlinjer för hållbart skogsbruk som antagits inom ramen för internationella och regionala initiativ (Internationella organisationen för tropiskt timmer (ITTO), Montrealprocessen, Tarapotoprocessen, Unep-FAO:s *Dry-Zone Africa Initiative*).

Verifiering: Godtagbart bevis på hållbar virkesavverkning kan ges genom ett spårbarhetssystem. Dessa frivilliga system kan certifieras av en tredje part, ofta som en del av ISO 9000 och/eller ISO 14000 eller Emas. Spårbarhetscertifikat för virkes-/träfiber certifierade enligt FSC, PEFC eller andra likvärdiga bevis accepteras också som bevis på överensstämmelse.

SÄRSKILDA KONTRAKTSVILLKOR

1. Det måste finnas information om täckmaterial för väggskivor, till exempel färgtyper, som inte hindrar återvinning eller omdirigering av träbaserade väggskivor i slutet av livscykeln.

Verifiering: Produkter med en relevant miljömärkning typ 1 som uppfyller de föreskrivna kriterierna anses överensstämja. Andra lämpliga bevis kan också accepteras.

2. Lämplig och godtagbar användarinformation som beskriver hantering, installation, ytbehandlingsmedel, metoder för återvinning eller bortskaffning ska tillhandahållas med produkten, på förpackningen eller på etiketter.

Verifiering: Överensstämmelse med dessa krav ska bevisas genom exempel på etiketter, förpackning och information vid försäljningsstället. Andra lämpliga bevis kan också accepteras.

3. Anbudsgivaren måste visa att den entreprenör som installerar väggskivorna tillämpar effektiva strategier och metoder för att ta hand om avfallet från installationen på ett hållbart sätt, t.ex. genom återvinning eller omdirigering från soptippar där så är möjligt.

Verifiering: Tänkbara bevis är Emas- och ISO 14001-certifikat eller likvärdiga certifikat utfärdade av organ som uppfyller gemenskapens bestämmelser eller relevanta europeiska eller internationella standarder om certifiering som bygger på miljöförvaltningsstandarder. Annat lämpligt bevis kan också godtas, till exempel en testrapport från ett oberoende laboratorium.

4.3. Förklarande anmärkningar

Den upphandlande myndigheten ska beakta de lokala förhållandena och bedöma om det kan krävas specialsivor, till exempel skivor med hög fuktbeständighet.

Det rum som skivorna installeras i ska uppfylla europeiska, nationella och regionala krav på luftkvalitet inomhus.

Den upphandlande myndigheten kan vilja lägga till särskilda kontraktsvillkor för att garantera att andelen kasserade gipsskivor (i form av spill och skivor som skadats på grund av väderlek, dåliga lagringsförhållanden osv.) hålls på ett minimum.

Tilldelningskriterier

De upphandlande myndigheterna ska i meddelande om upphandling och upphandlingsdokument ange hur många ytterligare poäng som tilldelas varje tilldelningskriterium. Miljötilldelningskriterier ska sammanlagt utgöra minst 10–15 % av hela poängsumman.

Förpackningar:

I artikel 3 i direktiv 94/62/EG av den 20 december 1994 om förpackningar och förpackningsavfall definieras förpackningar på följande sätt:

alla produkter som framställs av material av något slag och som används för att innehålla, skydda, hantera, leverera och presentera varor, från råmaterial till slutlig produkt och från producent till användare och konsument. Även engångsartiklar som används i samma syfte skall betraktas som förpackningar.

Hur viktigt det är att ta hänsyn till en produkts förpackning ur miljösynpunkt beror på flera faktorer, däribland produktens livslängd och förpackningsmaterialet. För en kortlivad produkt är det troligt att förpackningen är viktigare än för en långlivad produkt. Förpackningen tenderar också att ha mindre betydelse i livscykeltermen för en energikrävande produkt.

Om den upphandlande myndigheten ser förpackningar som en viktig fråga kan de vilja ha information från potentiella leverantörer som bekräftar att de har tagit miljöhänsyn vid valet av förpackningar och att leverantören överensstämmer med den upphandlande myndighetens strategier.

5. Kostnadsaspekter

Innerväggar är en standardkomponent i de flesta byggnader, i synnerhet de som används som bostäder eller arbetsplatser. Väggskivor har traditionellt ansetts som bulkvaror med lågt värde, där det låga värdet som tillmättes materialen ledde till stora skador och stort slöseri, och överbeställningar gjordes systematiskt med flit.

Råmaterialet för båda skivtyperna är i allmänhet billigt, men produktpriserna kommer att påverkas av ökade energipriser och konkurrens om råmaterial när det gäller trä.

Tillgången till billigare gips från avsvavling av rökgaser, en biprodukt från energisektorn som måste bortskaffas, gör att gipspriset ligger kvar på en låg nivå. De tre huvudproducenterna av gipsskivor i Europa använder alla gips från avsvavling av rökgaser i sin tillverkning,² men andelarna hålls hemliga på grund av konkurrensregler.

Som det framgår i avsnitt 4.1.1 i den tekniska bakgrundsrapporten (*Technical Background Report*) ingår gips från avsvavling av rökgaser som standard i gipsprodukter. Ingen skillnad görs mellan olika ursprung för gips, och följaktligen ingen skillnad mellan miljöaspekter för olika produkter, trots att det diskuteras mycket om att använda återvunnet gips, vilket ofta innebär gips från avsvavling av rökgaser. Det går därför i dag inte att skilja gipsprodukter åt genom priset med en påstått bättre miljöprofil på grund av återvunnet innehåll. Enligt samma källa har gips från avsvavling av rökgaser hög renhet och kan därför kombineras med naturligt gips med lägre renhet som annars inte kan användas.

Den främsta råmaterialkällan till träbaserade skivor är massaved (virke som är för litet för att användas som timmer), sågverksprodukter och återvunnet trä efter försäljning och från industrin.³ Råmaterialpriserna påverkas av variationer i Europas och världsmarknadens efterfrågan på virke, som ofta styrs av efterfrågan på byggvirke samt svåra väderförhållanden. Den ökade användningen av nytt virke för energiproduktion oroar skivsektorn, eftersom det utgör ett potentiellt hot mot virkestillgång och priser.

I byggnader där det inte går att använda branschens standardstorlek på skivor går det att köpa specialstorlekar på skivor på beställning. Som man kan vänta sig kostar detta mer än standardprodukten och det krävs en lägsta ordermängd som kan vara betydande.

Under skivornas livstid utsätts de för slitage i de rum där de används och de kan behöva ett nytt ytskikt ibland. Oftast kan detta göras genom omputsning eller kvalitetstapeter på båda slags skivorna när en byggnad renoveras, i stället för att byta hela innerväggen eller väggskivorna.

När skivorna ska kasseras, antingen under installationen eller vid slutet av livscykeln, leder ökade deponeringskostnader och restriktioner i hela EU till ökade bortskaffningskostnader. De ökade kostnaderna drabbar oftast slutkonsumenterna som köper byggnaderna genom de sammanlagda byggkostnaderna, i stället för att bäras av byggfirmorna själva.

² *Characterisation of Mineral Wastes, Resources and Processing technologies – Integrated waste management for the production of construction material*, WRT 177 / WR0115, *Case Study: Flue gas desulphurisation (FGD) gypsum in plasterboard manufacture*, Dr Andrew M Dunster BRE, http://www.smartwaste.co.uk/filelibrary/Plasterboard_FGD_gypsum.pdf

³ *All Party Parliamentary Group for the Wood Panel Industry*, Storbritannien, <http://www.appgwoodpanelindustry.co.uk/>

6. Relevant EU-lagstiftning och informationskällor

6.1. EU-lagstiftning

- Direktiv 89/106/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om byggprodukter
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31989L0106:EN:HTML>
- Direktiv 93/68/EEG om ändring av många direktiv, däribland 89/106/EEG (byggprodukter)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31993L0068:EN:HTML>
- Deponidirektivet: direktiv 1999/31/EG om deponering av avfall
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999L0031:EN:HTML>
- Direktiv 2003/87/EG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:275:0032:0046:en:PDF>
http://ec.europa.eu/environment/climat/emission/pdf/ets_revision_proposal.pdf
- Reach-förordningen: förordning 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:396:0001:0849:EN:PDF>
- Direktiv 2006/21/EG om hantering av avfall från utvinningsindustrin
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:102:0015:0033:EN:PDF>
- Direktiv 67/548/EEG om tillnärmning av lagar och andra författningar om klassificering, förpackning och märkning av farliga ämnen
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31967L0548:EN:HTML>
- CLP-förordningen: förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:353:0001:1355:en:PDF>
- Direktiv 94/62/EG om förpackningar och förpackningsavfall
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994L0062:EN:HTML>
- Beslut 97/129/EG om fastställandet av ett identifieringssystem för förpackningsmaterial i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 94/62/EG om förpackningar och förpackningsavfall
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31997D0129:EN:HTML>
- Direktiv 2004/12/EG om ändring av direktiv 94/62/EG om förpackningar och förpackningsavfall
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:047:0026:0031:EN:PDF>
- Ramdirektivet om avfall 2008/98/EG
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:312:0003:0030:EN:PDF>
- Direktiv 2010/30/EU om märkning och standardiserad produktinformation som anger energirelaterade produkters användning av energi och andra resurser
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:153:0001:0012:EN:PDF>

- 2010/31/EU - Direktiv om byggnaders energiprestanda
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:153:0013:0035:EN:PDF>

6.2. Miljömärkningar och andra källor för kriterier

- Tyska Blå ängeln
http://www.blauer-engel.de/en/blauer_engel/index.php
- Nordiska Svanen
Byggskivor, version 4.3, 19 mars 2003 – 31 mars 2010. <http://www.svanen.nu/>
- The New Zealand Ecolabelling Trust
<http://www.enviro-choice.org.nz/specifications/EC-19-07GypsumPlasterboardProducts.pdf>
- Good Environmental Choice Australia
<http://www.aela.org.au/ProductsRegister.htm>
- Environmental Choice Canada
Certification Criteria Document CCD-020, Gypsum Wallboard
- Japan Ecomark, Product Category No. 123 and 111.
www.ecomark.jp/english
- WRAP Plasterboard Programme (handlingsprogrammet för resursförvaltning och avfallshantering)
<http://www.wrap.org.uk/construction/plasterboard/index.html>
- Internationella standardiseringsorganisationen
Ref 1131
<http://www.iso.org/>
- Europeiska standardiseringskommittén
www.cen.eu/cenorm/homepage.htm